

Gezondheidsklachten door milieu

Meldingen 2015

Claudia van Steen

Colofon

Dit is het eindrapport over de meldingen van milieugerelateerde gezondheidsklachten die in 2015 gemeld zijn op de website: <http://www.leefmilieu.nl/klachtmelden>.

Precieze informatie over de meldingen, zoals de spreiding, is op deze website te vinden.

Dit rapport wordt toegezonden aan GGD's, relevante ministeries en de melders die aangegeven hebben daar prijs op te stellen.

Leefmilieu

Dennenstraat 124

6543 JW Nijmegen

024-3780384

email: burgernetwerk@leefmilieu.nl

www.leefmilieu.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting

1. Inleiding	1
2. Hoe wordt gemeld?	1
3. Meldingen 2015	2
<i>3.1 Milieuoverlast</i>	2
<i>3.2 Gezondheidsklachten</i>	4
4. Follow-up activiteiten Leefmilieu	5
5. Conclusies	6

Samenvatting

In 2015, het vierde jaar van registratie van milieugerelateerde gezondheidsklachten door de vereniging Leefmilieu, hebben 329 mensen een melding gedaan. Het grootste gedeelte van de meldingen ging wederom over geluid en specifiek laagfrequent geluid als milieufactor. Ook elektromagnetische straling en luchtvervuiling als gevolg van houtstook blijven veel genoemd als oorzaak van gezondheidsklachten.

Alle genoemde milieuoverlast geeft een breed scala aan gezondheidsklachten en de impact op het leven van de melders is meestal zeer groot. De milieuoverlast dringt veelal door tot in het huis van de mensen wat vermijden ervan vrijwel onmogelijk maakt.

De uitgebreide toelichtingen op de meldingen hebben veel overeenkomsten: lange zoektochten naar oorzaak, onbegrip, niet of slecht (ge)meten, instanties die wel willen maar niks kunnen vanwege ontbrekende wet- en regelgeving.

Alle melders hebben erkenning van hun probleem nodig, goede meetmethoden voor hun persoonlijke situatie en wet- en regelgeving. Dit geldt zowel voor laagfrequent geluid, als voor houtstook en elektromagnetische straling.

Precieze informatie over de meldingen, zoals de geografische spreiding, is te vinden op de website: <http://www.leefmilieu.nl/klachtmelden>.

Dit rapport wordt toegezonden aan GGD's, de Gezondheidsraad, RIVM, relevante ministeries en de melders die aangegeven hebben daar prijs op te stellen.

1. Inleiding

Sinds 2012 is het mogelijk om bij de vereniging Leefmilieu milieu gerelateerde gezondheidsklachten te melden. De vereniging krijgt hiervoor een financiële bijdrage van het voormalig *Meldpunt Gezondheid en Milieu (MGM)*.

Leefmilieu streeft al meer dan twintig jaar naar een groen en gezond leefmilieu. Zij doet dit onder andere door milieuproblemen onder de aandacht te brengen, kennis te delen en door mensen die opkomen voor hun leefomgeving bij elkaar te brengen. Het registreren van klachten over gezondheid en milieu past in dit streven: het maakt milieuoverlast van individuele mensen zichtbaar, ook milieuoverlast die anders misschien aan de aandacht zou ontsnappen. Bovendien biedt het de gelegenheid om mensen bij elkaar te brengen, zodat zij kunnen profiteren van elkaars kennis en positie. Het jaar 2015 was het vierde jaar van registratie en de resultaten hiervan staan in dit rapport beschreven.

2. Hoe wordt gemeld?

Het melden gebeurt door de melders zelf. Online op de website van Leefmilieu kan het meldformulier (zie www.leefmilieu.nl) voor gezondheidsklachten als gevolg van milieuoverlast ingevuld worden. Een melding blijft anoniem, maar om het mogelijk te maken de melding te registreren op de overzichtskaart, worden wel adresgegevens gevraagd. Op de kaart wordt de melding in het postcode gebied geplaatst: niet op het huis van de melder. Daarnaast zit er een begrenzing op het inzoomen zodat het huis van de melder niet achterhaald kan worden.

Er zijn 12 verschillende soorten milieuoverlast en 18 gezondheidsklachten om uit te kiezen en in beide gevallen kan ook nog 'overige' gekozen worden. Er kunnen meerdere soorten milieuoverlast of gezondheidsklachten worden aangevinkt. Aan het eind van het formulier kan een toelichting gegeven worden.

Als een formulier is ingevuld, ontvangt de melder een bevestigingsmail met het verzoek de ingevulde klacht te bevestigen, pas daarna zal de melding daadwerkelijk op het overzichtskaartje verschijnen. Voor mensen die niet online kunnen of willen melden is het

mogelijk om het formulier uit te printen en aan Leefmilieu toe te sturen per post. Vrijwilligers van Leefmilieu verwerken deze melding dan.

Als er veel gelijksoortige meldingen zijn (in soort en/of locatie) dan organiseert Leefmilieu een bijeenkomst om te kijken hoe de problematiek aangepakt kan worden. Melders kunnen aangeven of ze voor een dergelijke bijeenkomst uitgenodigd willen worden.

Ten slotte kan een melder nog aangeven of hij/zij het jaarrapport in digitale vorm wil ontvangen.

Op de website is altijd een actueel overzicht van de meldingen aanwezig. Alle bevestigde meldingen worden op een kaartje aangegeven met een druppel. Als je op een druppeltje klikt, dan zie je de inhoud van de betreffende melding. Bij het kaartje is er de mogelijkheid om te filteren op jaartal, soort milieuoverlast en soort gezondheidsklacht. Zo kun je eenvoudig verschillende groepen van klachten bekijken.

3. Meldingen 2015

Het totale aantal registraties in 2015 was 329. Dit is een lichte daling ten opzicht van het vorige jaar. De meldingen waren gespreid over het hele land, zoals te zien is op dit kaartje met alle meldingen van 2015. Er is twee keer een melding uit België geweest. De mogelijkheid om het formulier per post op te sturen is 12 keer door melders benut.

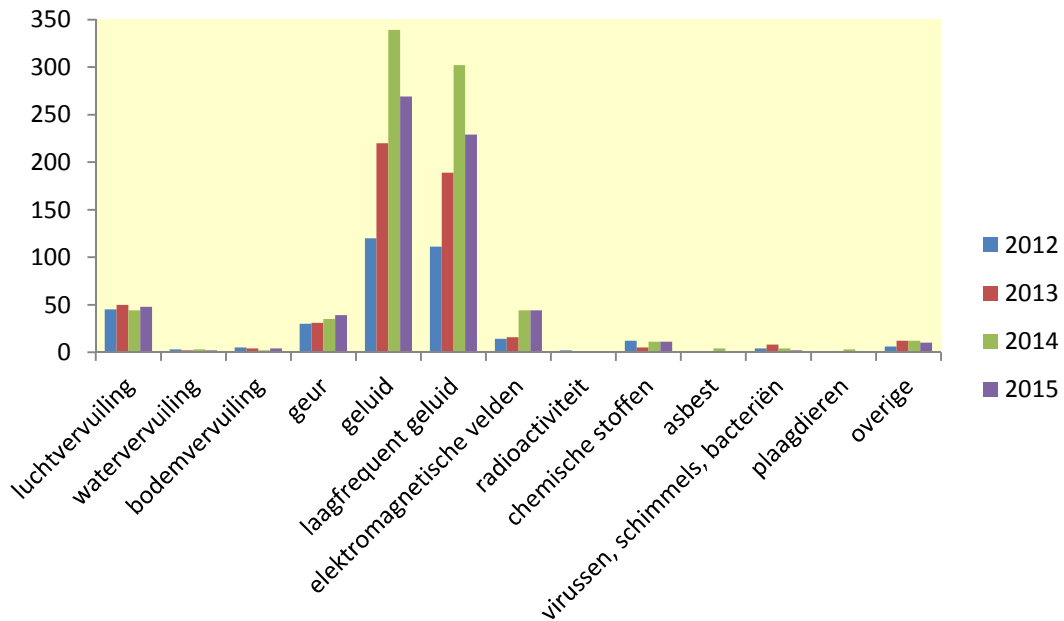
Naast het aankruisen van de klachten maakten de meeste mensen ook gebruik van de optie om een toelichting op hun situatie te geven. Deze toelichting was vaak zeer uitgebreid en beschreef de zoektocht en wanhoop van de melders.

3.1 Milieuoverlast

In de grafiek op de volgende pagina is de gerapporteerde milieuoverlast weergegeven. Het totaal aantal gerapporteerde milieuoverlast is hoger dan het totaal aantal meldingen, omdat melders meerdere categorieën aan kunnen kruisen. In de meeste gevallen werd meer dan één soort milieuoverlast aangekruist. Niet alle categorieën zijn genoemd, niemand maakte melding van overlast door radioactiviteit, asbest of plaagdieren.

Gerapporteerde milieuoverlast 2012 -2015

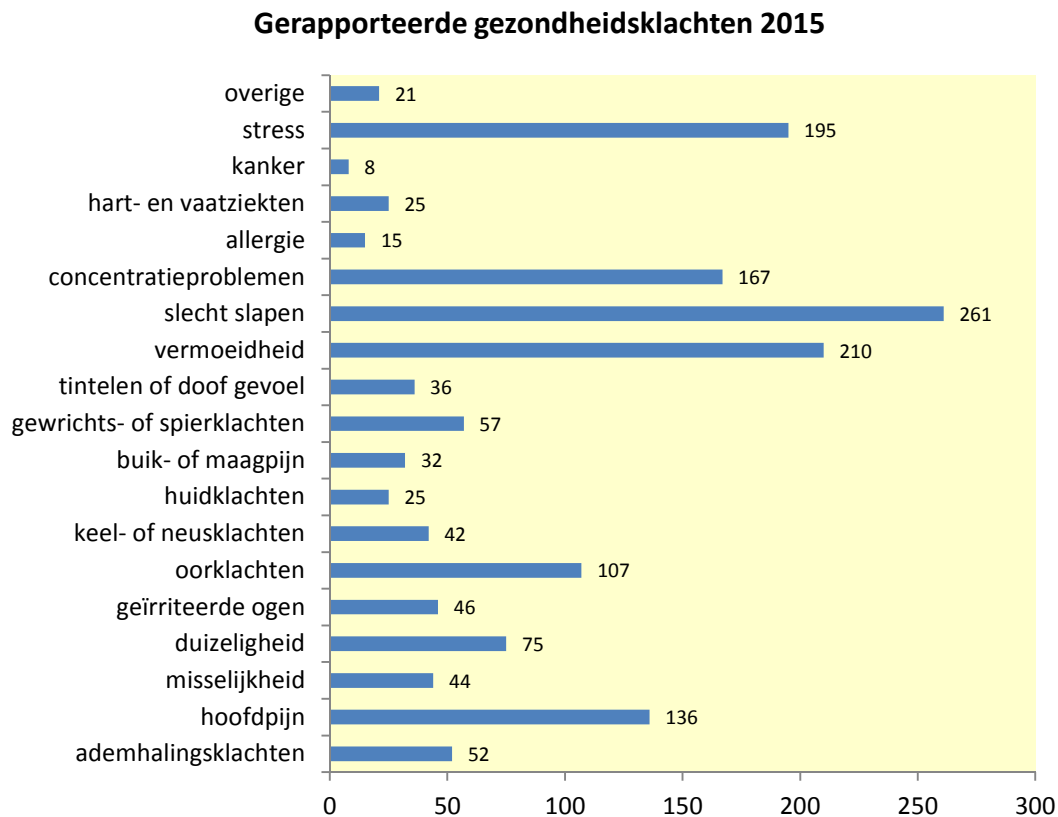
Laagfrequent geluid (LFG) en geluid (meestal gecombineerd) zijn net als in de voorgaande jaren overduidelijk het meest genoemd: laagfrequent geluid 229 keer (69%) en geluid 269 keer (82%). Opvallend is dat de meldingen van geur en luchtvervuiling in absolute getallen gestegen is, dit betekent dat zij een stijgend aandeel in de meldingen hebben. In bijna 80% van de gevallen gaat het om houtstook of allesbranders in de directe omgeving. Ook het aantal meldingen van overlast door elektromagnetische velden is relatief toegenomen ten opzichte van vorig jaar.

De impact van de overlast blijft onverminderd groot. (Laagfrequent) geluid en luchtvervuiling/geur als gevolg van houtstook zijn allemaal soorten milieuoverlast die de melders **binnen** de eigen woning treft. Dit maakt dat het nauwelijks mogelijk is om je eraan te onttrekken en dat de impact op het dagelijks leven heel groot is. Bij laagfrequent geluid horen we helaas nog steeds van de melders dat zij in de meeste gevallen niet serieus genomen worden. Dit gaat in de meeste gevallen om mensen in hun directe omgeving, overheidsinstanties als artsen. En als de klachten wél erkend worden, geven zowel overheden als artsen aan weinig te kunnen doen.

Ook bij houtstook komen de melders nog steeds veel onbegrip tegen, een open haard is toch immers gezellig, goedkoop en is ook nog eens CO₂-neutraal (denkt men). Er is grote onwetendheid over de schadelijkheid van de houtrook en de hoeveelheid houtrook die vrijkomt bij het stoken. Gemeenten gaan in de meeste gevallen niet verder dan bemiddeling tussen de partijen.

3.2 Gezondheidsklachten

Een totaaloverzicht van alle genoemde gezondheidsklachten staat in onderstaande grafiek.

De tabel laat zien dat melders alle mogelijke gezondheidsklachten ervaren, als gevolg van milieuoverlast. De klachten die domineren, zijn grotendeels toe te schrijven aan de melders van LFG. Van alle melders van LFG noemt 86% slecht slapen, 70% vermoeidheid en 59% stress. Ook meldt meer dan de helft concentratieproblemen. Het is duidelijk dat dit soort klachten zeer grote invloed heeft op het dagelijks functioneren. Veel melders geven aan afhankelijk te zijn van kalmerende middelen en slaapmedicatie om het enigszins vol te houden.

Voor luchtvervuiling en geur geldt dat ademhalingsklachten, hoofdpijn, geïrriteerde ogen en keel- of neusklachten in meer dan de helft van de gevallen genoemd wordt. Zoals eerder aangegeven gaat het hier in veel gevallen om overlast door houtstook.

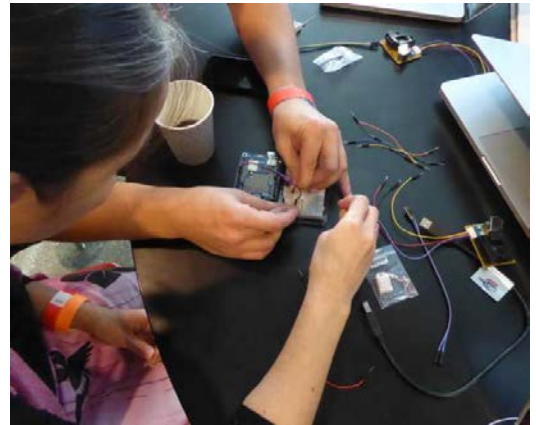
4. Follow-up activiteiten Leefmilieu

Als follow-up van de gerapporteerde meldingen heeft Leefmilieu verschillende activiteiten ondernomen. In 2015 is in Nijmegen een werkconferentie georganiseerd *'Overlast door LFG, van probleem naar oplossing'*. Zo'n 25 deskundigen wisselden die middag mogelijke oplossingen uit, deelden hun kennis en ervaring en maakten plannen om elkaar te versterken. Al is duidelijk dat de problematiek nog lang niet opgelost is, het was bemoedigend dat er deskundigen zijn die de schouders eronder zetten en dat er dan in concrete cases wél oplossingen gevonden kunnen worden. Op de website van Leefmilieu zijn alle presentaties van de werkconferentie beschikbaar gesteld.

Daarnaast blijven we pleiten voor:

- Een helder meetprotocol LFG-metingen
- Landelijke regelgeving voor LFG
- Mogelijkheid scheppen van testlaboratorium voor het meten van persoonlijke gevoeligheid voor LFG.

Leefmilieu heeft zich ook verdiept in het zelf meten van luchtverontreiniging, specifiek fijn stof, omdat hier onder meer vanuit de melders steeds meer vraag naar is en het de trend van de toekomst lijkt. We hebben deelgenomen aan een 'do-it-yourself'-bijeenkomst over het zelf bouwen van sensoren, georganiseerd door Geonovum. Er is een Dylos (fijn stof meter) aangeschaft om ervaring mee op te doen en om deze te gaan inzetten bij mensen die behoefte hebben aan metingen in hun eigen situatie.

5. Conclusies

Het kunnen melden van milieu gerelateerde gezondheidsklachten voldoet in een behoefte, mensen zijn blij dat ze hun klacht ergens kunnen neerleggen. Ze vinden het belangrijk dat de meldingen aan de overheden worden doorgegeven en hopen daarmee aandacht en op termijn een oplossing voor hun probleem te krijgen.

De meldingen die gedaan worden zijn bijna allemaal meldingen van individuen die in hun woonsituatie ernstige overlast ervaren. De gezondheidseffecten zijn vaak groot en leiden ertoe dat mensen zich niet meer veilig voelen in hun eigen huis. Vaak wordt het leven door de problemen ontwricht en dit wordt versterkt door het veelvuldig ontbreken van erkenning en begrip door de omgeving en (overheids)instanties. In het geval van houtstook leiden de problemen ook nog vaak tot ruzies met de buurtgenoten.

De mensen zijn dikwijls, ondanks dat ze ziek zijn, zelf zeer actief in het zoeken naar de oorzaken, vergaren van kennis, benaderen van instanties, maar krijgen het zelden voor elkaar dat de milieuoverlast daadwerkelijk vermindert of stopt. Belangrijke oorzaak hiervoor is nog altijd het ontbreken van goede meetmethoden (of budget hiervoor), het ontbreken van wet- en regelgeving en de miskennis van de problemen.

Met dit rapport geeft de vereniging Leefmilieu de meldingen door aan de instanties die hiervoor verantwoordelijkheid dragen, zoals ministeries en GGD's en verzoekt hen dringend de signalen op te pakken. De speerpunten uit dit rapport zijn onverminderd de punten die ook in eerdere jaren naar voren kwamen: impact op de gezondheid door laagfrequent geluid en de overlast en gezondheidsklachten door houtstook. De impact op gezondheid door elektromagnetische straling is ook duidelijk een aandachtsgebied.

Het zou veel mensen helpen als op die gebieden heldere regelgeving komt waar mensen zich op kunnen beroepen, zodat de overlast en de gezondheidsklachten die ze ervaren aangepakt kunnen worden.

Citaten uit de meldingen

“De brom- en pieptoon gaan in mijn hoofd tekeer en ik kan het niet niet horen”

“Er zijn negen houtkachels in mijn straat. Met oostenwind krijg ik daar de rook van binnen. De rook ruikt vies. Ik moet alle ramen en ventilatie strips dicht houden, ook 's nachts.”

“Er is een geluidsmeter achtergelaten in mijn woning, die een week lang geluid heeft gemeten. De resultaten lagen net onder het niveau van de norm en je raad het al ‘we kunnen er niets aan doen’ was het antwoord toen.”

“Ik weet niet of je van het ene op het andere moment LFG kunt gaan horen. Onderzoek bij de gemeente loopt dood, doordat medewerker het geluid niet hoort en waarschijnlijk niet weet wat te doen.”

Mijn leven bestaat, in de winter van september tot eind april, uit het in de gaten houden wanneer de burens de kachel aanzetten. Dan moet ik namelijk de ramen en deuren sluiten. Dus wat ik gewend ben, veel te luchten, is in deze periode niet meer mogelijk.”

“Er is een toename van allerlei bronnen van elektromagnetische straling, met name antennes voor 4G telefonie in steeds meer plekken in mijn nabije leefomgeving en een sterke afname van plekken waar de straling minder sterk of afwezig is, waardoor het bijna onmogelijk wordt om nog bij te tanken van de belasting.”

“Met betrekking tot straling is er inmiddels heel veel bekend over de schadelijke effecten daarvan, maar de Nederlandse overheid weigert om maatregelen te nemen.”

“Ik zie het treurig in. Voor mijzelf en voor alle andere mensen die tegen de huidige regelgeving aan lopen en de grote onwil van instanties/verhuurders om aan de laag frequent geluid problemen iets te doen.”

“In en om het huis last van een lage bromtoon. Woningstichting neem mijn klacht niet serieus en zegt dat het mijn probleem is. 100% zeker is er een brom, vaak hele dagen achter elkaar. Ik word langzaam knettergek van deze bromtoon en ben ten einde raad!”

“Letterlijk wordt gezegd door burgermeester, handhaver en politie ambtenaar tijdens gesprek waarbij meerdere bewoners de klachten die al jaren spelen aankaarten: ‘wij hebben ook een houtkachel, ach dat moet kunnen’.”

